RESERCLE · NÚM. 6 · 2025 · ISSN: 2696-1210 · DOI 10.31009/RESERCLE.2025.14 · PÀGINES 124-125

Bi

Ressenya

Dolz, J., & Monferrer Palmer, A. (2025). *Ensenyar (llengües) al País Valencià. Reflexions des de l'interaccionisme sociodiscursiu.* Universitat Jaume I, Servei de Comunicació i Publicacions

Carla González Collantes
Universitat Autònoma de Barcelona
carla.gonzalez@uab.cat

En l'actualitat, l'ensenyament de llengües es troba davant d'un escenari complex, ple de reptes i oportunitats. Al món globalitzat en què vivim els corrents migratoris afecten la major part dels països com a emissors o com a receptors de població. A les aules, doncs, trobem una gran diversitat lingüística i cultural com més va més abundant. Alhora, aquesta mateixa diversitat —un dels grans patrimonis immaterials de la humanitat— està en perill a causa dels processos de minorització que pateixen moltes llengües i cultures del planeta. Quines metodologies docents cal aplicar en aquests nous contextos d'ensenyament-aprenentatge? Com ha de ser una educació plurilingüe que protegisca les llengües minoritzades i quins objectius s'ha de fixar?

Joaquim Dolz —professor honorari de Didàctica de les Llengües de la Universitat de Ginebra— i Aina Monferrer Palmer —professora titular del Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura de la Universitat de València— han publicat *Ensenyar (llengües) al País Valencià. Reflexions des de l'interaccionisme sociodiscursiu*, una reflexió rigorosa i completa sobre els reptes de la didàctica de llengües que vol oferir eines per transformar-los en oportunitats. Al llarg de gairebé 400 pàgines, els autors posen en relleu la necessitat d'un plurilingüisme constructiu i sensible amb les llengües minoritzades com el català i proposen metodologies didàctiques innovadores que integren la solidesa de la tradició pedagògica amb els avantatges que aporten recursos emergents com els videotutorials i la intel·ligència artificial (IA).

El llibre, encapçalat per un prefaci signat per Claude Simard —professor i investigador de la Universitat de Laval (Quebec)— s'estructura en dotze capítols distribuïts en tres apartats («Marc epistemològic», «Propostes d'ensenyament des d'una perspectiva interaccionista en l'ensenyament de llengües» i «Novetats en els dispositius didàctics»). El dos primers apartats apleguen continguts sobretot teòrics, mentre que el tercer és eminentment pràctic.

En el primer capítol, inclòs dins l'apartat «Marc epistemològic» i centrat en els fonaments de la didàctica de les llengües, s'expliquen amb detall les característiques d'un ensenyament basat en l'interaccionisme sociodiscursiu (ISD), marc teòric que estudia l'apropiació de les llengües naturals i que permet, mitjançant la comprensió i la producció, el desenvolupament integral de les persones. El breu glossari de termes de l'ISD, inclòs al final del volum, és un complement molt útil per entendre els termes especialitzats que utilitzen els autors en aquest primer capítol i també en la resta del llibre.

Els vuits capítols següents —reunits en l'apartat «Propostes d'ensenyament des d'una perspectiva interaccionista en l'ensenyament de llengües»—, que ocupen gairebé la meitat del llibre, aporten al lector un bon marc teòric per adquirir coneixements i reflexionar sobre l'aprenentatge de llengües en contextos plurilingües, amb una atenció especial a aquelles que viuen processos de minorització. S'hi poden trobar també propostes didàctiques que parteixen dels gèneres de text com a unitats d'aprenentatge (com ara una interessant situació

d'aprenentatge en forma d'itinerari didàctic per treballar el poema «Coral romput», de Vicent Andrés Estellés). Entre aquests vuits capítols n'hi ha que són actualitzacions i adaptacions d'articles prèviament publicats en altres llengües que, com es podrà comprovar a través de la lectura, són perfectament aplicables a l'ensenyament del català.

El tercer apartat del llibre («Novetats en els dispositius didàctics») inclou tres capítols en què els autors reflexionen sobre tres àmbits d'innovació en els dispositius didàctics: la cançó («La cançó a l'aula»), els videotutorials («Videotutorials per a ensenyar llengües») i la IA («L'impacte de la intel·ligència artificial generativa en l'ensenyament de llengües»). La tria és del tot oportuna: es tracta, tal com assenyalen els autors, de «tres hipergèneres de text multimodals que exigeixen estratègies creatives en el context escolar» (Dolz & Monferrer Palmer, 2025, p. 19). Tot i que les cançons s'han utilitzat des de sempre en l'ensenyament i s'han demostrat els seus beneficis en l'aprenentatge, sobretot pel que fa a la motivació de l'alumnat, els autors en reivindiquen un ús modelitzat, el qual, «coneixent bé la historicitat i les estructures d'aquests gèneres de text, permetrà traure'ls més profit quant a l'aprenentatge de llengües tant des del vèrtex del patrimoni com des de l'ús i de la norma» (Dolz & Monferrer Palmer, 2025, p. 258). Pel que fa als videotutorials (VEL), aquests especialistes en didàctica en fan una descripció i caracterització força exhaustiva alhora que plantegen el potencial que tenen per a l'(auto)aprenentatge. Finalment, Dolz i Monferrer Palmer proposen uns quants usos ètics i útils de la IA per a l'aprenentatge de llengües mentre reflexionen sobre la necessitat d'adaptar-s'hi i entendre-la més com una oportunitat que no com una amenaça, si més no d'entrada. A més, tal com remarquen: «ChatGPT ofereix una oportunitat a les llengües minoritzades per a la seua difusió i el seu aprenentatge en internet, sense tant de greuge comparatiu amb les llengües de la globalització» (Dolz & Monferrer Palmer, 2025, p. 317). Aquests tres capítols, amb idees que es poden traslladar a la pràctica diària a l'aula, són especialment útils per a aquells docents que busquen propostes didàctiques adaptades al nou context educatiu.

És important destacar les conclusions a què arriben els autors del llibre, en què presenten les sis tesis principals que fonamenten la didàctica de llengües que proposen i que representen tota una declaració d'intencions: 1) les interaccions entre llengües tenen un paper fonamental en l'aprenentatge; 2) la didàctica de les llengües és una disciplina fonamental per a tots els aprenentatges; 3) per ajudar els alumnes a estructurar l'ús de les llengües cal treballar sistemàticament a l'aula els aspectes convencionals i codificats de l'expressió: cal elaborar dispositius i procediments d'ensenyaments explícits i transmissibles a partir dels gèneres de text i el treball integrat sobre textos singulars; 4) l'avaluació de les capacitats del llenguatge dels aprenents en les diferents llengües és fonamental per adaptar l'ensenyament a les necessitats dels alumnes i establir una progressió dels continguts; 5) les eines d'ensenyament són elements fonamentals de la mediació dels aprenentatges a l'aula, i 6) l'ensenyament plurilingüe exigeix un tractament singular de les llengües minoritzades, la presència a l'aula de les quals ha de ser privilegiada. Malgrat que totes les tesis són rellevants per afrontar els reptes de l'ensenyament actual, els autors en destaquen la darrera, que consideren que és la clau del seu treball.

Comptat i debatut, l'aula ja no és només un espai per aprendre una llengua concreta, sinó també un entorn en què conviuen llengües i cultures de manera més o menys conflictiva o harmònica, fet que exigeix metodologies més flexibles, inclusives i respectuoses amb aquesta diversitat. En aquest context, els recursos innovadors, com els que es presenten en aquest llibre, tenen un paper clau. Aquestes eines, combinades amb una visió pedagògica que aposta pel plurilingüisme com a valor i no com a obstacle, dibuixen un horitzó en què l'aprenentatge de llengües pot ser més accessible, motivador i adaptat als reptes socials i culturals del segle xxi. Així doncs, l'obra de Dolz i Monferrer Palmer és una aportació rellevant i necessària de la qual es poden beneficiar experts en didàctica de les llengües, formadors de formadors, docents i, fins i tot, estudiants universitaris dels darrers cursos, de postgrau o de màster interessats en l'ensenyament i, més concretament, en l'ensenyament de llengües, sobretot en contextos plurilingües i en situacions de minorització.